

Το επόμενο λαμπρό πεδίο δόξης των ελληνικών τραπεζών

Του ΗΛΙΑ ΣΠΡΟΥΚΑΚΗ*

Με μεγάλη ικανοποίηση και ίδιες ανακούφιση οι παράγοντες των αγορών, αλλά και οι Έλληνες φορολογούμενοι, που έχουν αμειβοθεί επενδύς τις εγχώριες συστημικές τράπεζες, υποδέχθηκαν τα αποτελέσματα χρήσης του γ' τριμήνου 2018. Η κερδοφορία, αν και ακόμη αναμικτή, έχει αρχίσει να αποκτά κάποιου είδους ορμή. Βέβαια, για να παραμείνει ή να ενισχυθεί η ορμή αυτή χρειάζεται να συμβεί, κυρίως, ένα γεγονός. Να πραγματοποιηθεί δραστικά το κόστος πιστωτικού κινδύνου. Αυτό συνδυαστικά με τη σταθεροποίηση των οργανικών εσόδων αλλά και την απαραίτητη μείωση των λειτουργικών εξόδων (που σε κάποιες περιπτώσεις έχουν ξερύγει από τα όρια του αποδοτικού) θα οδηγήσει σε βιώσιμα επίπεδα επανολαμβανόμενης λειτουργικής κερδοφορίας, οδηγώντας μακριά από τον φαύλο κύκλο της διαρκούς απομειωμένης κεφαλαικής βότας.

Τον Σεπτέμβριο του 2016, οι ελληνικές τράπεζες υπέβησαν για πρώτη φορά στην ΤΓΕ και στον Ενδιάμεσο Εποχικό Μπαρνασισμό (ΕΕΜ) επιχειρησιακών στόχους για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοηγμάτων, στόχους που επικαροποίησαν τον Σεπτέμβριο του 2017 και τον ίδιο μήνα του 2018. Σε αυτό τα δύο χρόνια (Ιούλιος 2016 - Ιούνιος 2018), σύμφωνα με στοιχεία της ΤΓΕ, οι ελληνικές τράπεζες κατόρθωσαν να μείωσουν το μη εξυπηρετούμενο ανοήγματο στο επίπεδο των 88,6 δισ. ή στο 47,6% των συνολικών δελτιών.

Η μείωση αυτή των περίπου 18,3 δισ. (ή λίγο περισσότερο από 17%) επέτρεψε στις ελληνικές τράπεζες να υπερκαλύψουν κατά περίπου 1,6 δισ. τον στόχο μείωσης των ΜΕΛ που είχαν υποβάλει.

Το καίριο ερώτημα που προβάλλεται πλέον από όλο και περισσότερους, των εποχιακών οριών συμπεριλαμβανομένων, είναι εάν οι ρεθροί απομειώσεις είναι ικανοί να εξασφαλίσουν ότι πρόκειται να επανέλθει, σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, ο δείκτης ΜΕΛ/ΜΕΔ των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων στο επίπεδο του ευρωπαϊκού μέσου όρου και σε κάθε περίπτωση οι μονοψήφιο ποσοστό, που είναι και το ζητούμενο. Λαμβάνοντας υπόψη το προηγούμενο ευρωπαϊκό χωρών που αντιμετώπισαν στο παρελθόν αντίστοιχες προκλήσεις (Κίπρος, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία κ.λπ.), η απάντηση σίγουρα δεν είναι θετική. Σε κάθε μια από τις χώρες αυτές χρειάστηκε η δημιουργία, υπό την αιγίδα του κράτους και την «ύλη» των ευρωπαϊκών θεσμών, του κοινού οφέλους/πλεονεκτήματος ώστε να μειωθεί δραστικά το ύψος των ΜΕΛ. Ο βασικός στόχος αυτού ήταν όχι μόνο να αποφευχθεί νέα, πιθανή προσφυγή στο δημόσιο ταμείο για εκ νέου ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών με χρήματα του Έλληνα φορολογούμενου (δεδομένου

Με τις εγχώριες τράπεζες να εμφανίζουν συνήθιστα υψηλούς δείκτες κερδοφορίας σε όλα τα χρηματομάρκα και με περιορισμένη τη δυνατότητα παρακής κρατικής βοήθειας, η φαρμάρα των διαθέσιμων λύσεων είναι μάλλον περιορισμένη.

ότι υπό τις παρούσες συνθήκες φοντάζει εξαιρετικά απίθανο να εισρεύσουν προς ενίσχυση της κεφαλαικής τους βότας ιδιωτικά κεφάλαια) αλλά κυρίως για να μπορέσουν και πάλι τα πιστωτικά ιδρύματα να χρηματοδοτήσουν την πραγματική οικονομία, δηλαδή τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Χρήσιμη παράμετρος στη σκέψη μας, αναλόγως το φαινόμενο και τις πιθανές του λύσεις, είναι πως η περίπτωση κάθε χώρας είναι διαφορετική. Διαφορετική είναι οι παράγοντες που δημιούργησαν και μεγιστοποίησαν το πρόβλημα (π.χ. στην Ιρλανδία η κρίση ξεκίνησε από τις τράπεζες ενώ στην Ελλάδα η κρίση εκταναύθηκε σε αυτές), διαφορετική είναι τα δονητικά χαρτοφυλάκια στα οποία επικεντρώνεται, σε διαφορετικό στάδιο έγιναν οι παρεμβάσεις ανακατατάξης του φονταμένου και, τέλος, διαφορετικές είναι οι δυνατότητες ουσιαστικής κρατικής παρέμβασης σε επίπεδο δημοσιονομικών επιχορηγιών. Με τις εγχώριες τράπεζες να εμφανίζουν συνήθιστα υψηλούς δείκτες κερδοφορίας σε όλα τα χρηματομάρκα και με περιορισμένη τη δυνατότητα παρακής κρατικής βοήθειας που θα μπορούσε ενδεχομένως να χαρακτηριστεί μη συμβατή με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί κρατικών ενισχύσεων, η φαρμάρα των διαθέσιμων (και παράλληλα εφαρμόσιμων) λύσεων είναι μάλλον περιορισμένη. Προ όλης των εφελδών η κεντρική τράπεζα παρουσίασε μία ριζοσπαστική λύση, που επικεντρώνεται στην αξιοποίηση των αναβαλλόμενων φορολογικών πιστώσεων (Deferred Tax Credits) στο πλαίσιο της δημιουργίας ενός αχμήτου ειδικού σκοπού (ΕΣΠ) που προσομοιάζει σε μια «κακή» τράπεζα (Asset Management Company). Η πρόταση είναι υπό εξέταση από τις αρμόδιες υπηρεσίες (SSM και DGComp) ενώ έχει τύχει ευμενούς υποδοχής από κύκλους της

ΕΚΤ, επενδυτικούς οίκους και οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης. Επίσης εταιρικοί μετασχηματισμοί με σκοπό τον επικοδομητικό χειρισμό των DTC's για τη μείωση των ΜΕΛ, κινούνται και αυτοί προς τη σωστή κατεύθυνση.

Μια άλλη ιδιαίτερα πρόσφορη λύση, απολύτως συμβατή και συμπληρωματική με αυτή της ΤΓΕ, είναι η πρόταση του ΤΧΣ, παραλήπτη με το από 2016 εφαρμοζόμενο παλαιό μοντέλο (το επνομομαζόμενο GACS). Η λύση αυτή αφορά την προστάσια στοιχείων ενεργητικού τα οποία αποαναγνωρίζονται πλήρως (derecognition) από τους ουσιαστικούς πιστοληπτικούς. Είναι απολύτως προσαρμωμένη στις συνθήκες της εγχώριας χρηματοπιστωτικής αγοράς και προβλέπει την τιλοποίηση (securitization) ΜΕΛ, αφού μεταφερθούν στο κατάλληλο όχημα ειδικού σκοπού, την έκδοση τριών τριών ομολογιών (διαφορετικές διαβάθμισης) αναοροικά με την προτεραιότητα αποπληρωμής) και την προστάσια των ομολογιών της υψηλότερης διαβάθμισης (senior bond) με εγγυοδοσία από το ελληνικό Δημόσιο. Η λύση αυτή προσφέρει πλεόνασμα από πλεονεκτήματα στα πιστωτικά ιδρύματα που θα επιλέξουν να συμμετάσχουν (η συμμετοχή είναι εθελοντική). Η δραστική μείωση του δείκτη ΜΕΛ, η πολύ περιορισμένη επίπτωση της απόσχισης των ΜΕΛ στα εποχιακά κεφάλαιά τους (συγκριτικά με άλλες λύσεις όπως οι ήδη εφαρμοζόμενες πωλήσεις χρητομολογίων), η δυνατότητα διακρίτησης των υψηλής διαβάθμισης ομολογιών με μηδενική επίπτωση στο σταθμισμένο για κινδύνους ενεργητικό, η δυνατότητα διακρίτησης μέρους των ομολογιών χαμηλότερης διαβάθμισης, αποσκοπώντας σε μελλοντικό όφελος από την καλύτερη διακρίτησή τους (ρευστοποιήσιμες των στοιχείων ενεργητικού από ανεξάρτητη εταιρεία διακρίτησης απαιτήσεων (του ν.

4354/2015) και τη βελτίωση των συνθηκών της αγοράς, είναι μερικά εξ αυτών. Ένα ακόμη σημαντικό θετικό στοιχείο της εν λόγω προτεινόμενης λύσης είναι πως, λόγω της μεθοδολογίας διάθεσης των εσόδων (waterfall) στις διάφορες τάξεις των ομολογιών, η πιθανότητα κατώτατης της εγγύησης του Δημοσίου σε αυτό τις υψηλότερες διαβάθμισης είναι εξαιρετικά περιορισμένη, ομοίως και οι ενδεχόμενες δημοσιονομικές επιπτώσεις αυτές.

Η κρατική εγγύηση σε ένα τέτοιο σχήμα μπορεί να αποδοθεί πολλαπλασιαστικά στη μείωση των ΜΕΛ στο σύστημα, δεδομένου πως, υπό προϋποθέσεις, δύναται να ανακουφίσει τις τράπεζες για το τριτάδο ή ακόμη και το τετρατάδο του ποσού εγγύησης (δηλαδή, για κάθε 1 δισ. ευρώ εγγύησης το σύστημα μπορεί να απαλλάγει από 3-4 δισ. ευρώ ΜΕΛ). Βέβαια, όπως πάντα άλλωστε, αυτά τελούν υπό την έγκριση τόσο του SSM (αρμόδια εποπτική αρχή) όσο και της DGComp που θα κρίνει το κατά πόσον τα δομικά στοιχεία της συναλλαγής αποτελούν ή όχι κρατική ενίσχυση.

Το εν λόγω σχήμα αποδείχθηκε εξαιρετικά επιτυχημένο στην κατεύθυνση της μείωσης των ΜΕΛ στη Γαλλία, με αποτέλεσμα πλέον οι τράπεζες της γειτονίας να «διαγωνίζονται» περίπου για να λάβουν την εν λόγω κρατική εγγύηση. Εως το τέλος του έτους οι παλαιές τράπεζες θα έχουν απαλλάξει από 46 δισ. ευρώ ΜΕΛ διό του τρόπου αυτού.

Οβελώντας προς το τέλος του 2018, δεν υπάρχει ο παρακατός απροβόλα πως οι συστημικές τράπεζες της χώρας (και όχι μόνο) πρέπει το συντομότερο να απαλλαγούν από τη μέγιστη των ΜΕΛ που υπομνημάει κάθε είδη ανάκαμψης της επανολαμβανόμενης λειτουργικής τους κερδοφορίας αλλά το κερτότερο, απειλεί ευθέως τη μεσομακροπρόθεσμη κεφαλαιακή βιωσιμότητά τους. Όλες οι λύσεις και το εργαλείο που βρίσκονται στο τραπέζι μείζον, υπό προϋποθέσεις, οδηγούν και εφαρμόσιμα και επιβάλλεται το συντομότερο δυνατό να δημοσιοποιηθεί, σε στενή συνεργασία με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, η εφαρμογή τους. Το όλο εργαλείο οδιαμορφώθηκε απαιτεί ένα τριώντο έργο για τις διακρίσεις των τραπεζών, τις εποχιακές αρχές και τους δημοτοφύλακες της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, αλλά παράλληλα και πείδων δόξης λαμπρά για όποιον επιτάει να το φέρει εις πέρας αποκαθιώντας την πολυπόθητη κοινωνικότητα στο σύστημα και στην οικονομία.

Οι απόψεις που εκφράζονται από τον συγγραφέα στο παρόν άρθρο είναι προσωπικές.

* Ο κ. Ηλίας Σπρούκακας είναι μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, εκπρόσωπος της Τριετίας της Ελλάδος στο Ταμείο.